

Vapaa sivistystyö osana julkisesti rahoitettua koulutusjärjestelmää

- Gradu on kokonaisuudessaan luettavissa täällä:

[Vapaa sivistystyö osana julkisesti rahoitettua koulutusjärjestelmää - Trepo \(tuni.fi\)](#)

- Tässä diaesityksessä on käytännönläheisiä otteita gradun tuloksista, mutta ei kattavasti gradun sisältöä

Taustaa

- Tutkimus vapaan sivistystyön julkisesta rahoituksesta ja sen tarpeellisuudesta
- Taloustieteellisiä näkökulmia julkiselle rahoitukselle
- Kyselytutkimus joulukuu 2023-tammikuu 2024 välillä, johon osallistui muutaman opiston opiskelijoita
- Kyselystä tiedotettiin uutiskirjeiden, sosiaalisen median ja Hellewin kautta

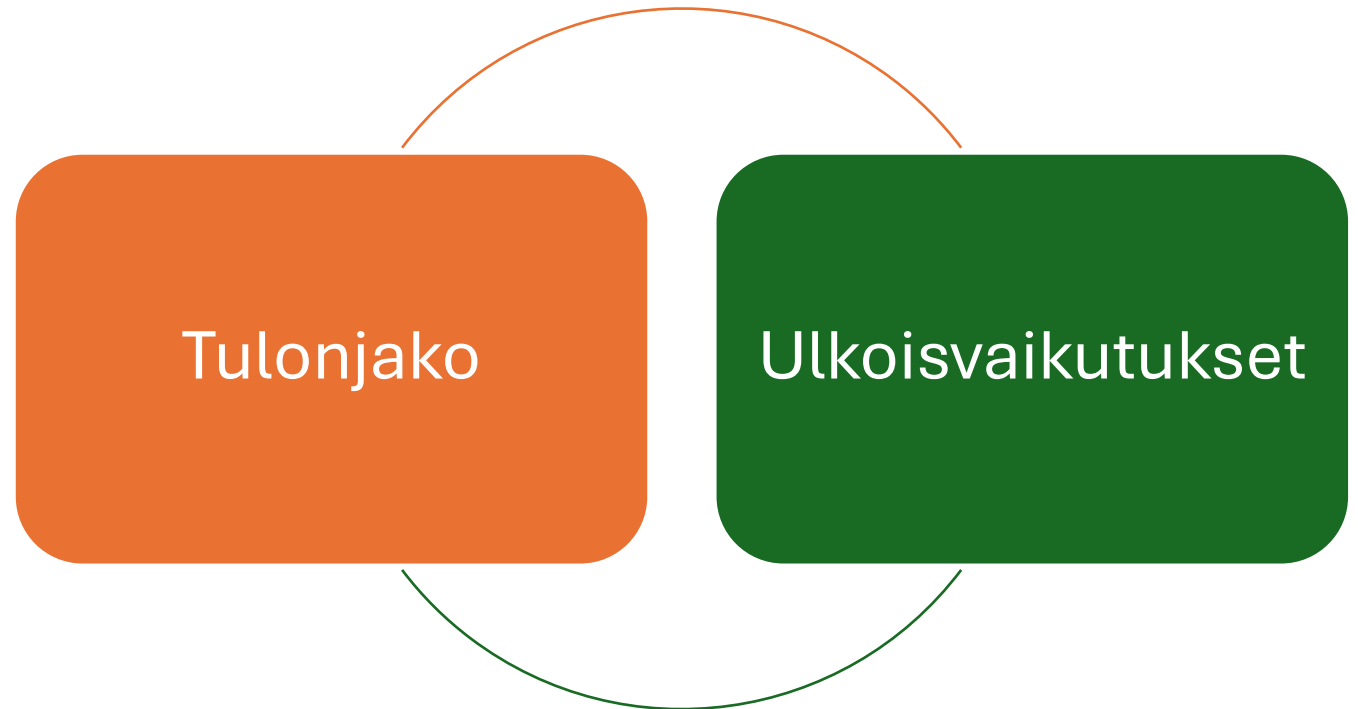

Tavoitteet

Selventää kuvaa vapaasta sivistystyöstä hyödykkeenä sekä julkisen rahoituksen roolista, tutkimalla seuraavia asioita:

- Osallistujien sijoittuminen väestön tulokymmenyksiin
- Maksuhalukkuus ja maksukyky kursseista: voidaanko kurssihintoja nostaa? Miltä maksuhalukkuus näyttää eri väestöryhmissä?
- Minkälaisia hyvinvointivaikutuksia opistotoiminnalla on?
- Ovatko hyvinvointivaikutukset erilaiset riippuen tulotasosta?

Kaksi keskeistä
syytä julkiselle
tuelle

Tulonjako

- Yksityisten markkinoiden aikaansaama tulojakauma ei välttämättä ole toivottu, eivätkä yksityiset markkinat välttämättä kohdenna resursseja tehokkaasti. Vapaan sivistystyön tapauksessa tulonjako tapahtuu edullisten kurssihintojen kautta. Lisäksi kyse ns. mahdollisuuksien uudelleenjaosta.
- Keskeisiä kysymyksiä julkisen tarjonnan määräytymiselle: onko hyödyke ns. työn komplementti, eli tukee jossain muodossa työn tarjontaa? Mitkä väestöryhmät hyötyvät toiminnasta eniten, tukeeko toiminta erityisesti heikommassa asemassa olevia?

Ulkoisvaikutukset

- Toiminnalla vaikutuksia, jotka ulottuvat yksilön hyötyä/haittaa laajemmalle, tässä tapauksessa positiivisia ulkoisvaikutuksia. Yksilöt tekevät kulutuspäätöksiään oman hyötynsä mukaan, siksi julkisen rahoituksen kautta kulutusta tuetaan niin että se on yhteiskunnan kannalta optimaalisella tasolla

Aiempaa tutkimusta

- Suomessa vapaata sivistystyötä tutkinut Itä-Suomen yliopiston aikuiskasvatustieteen professori Jyri Manninen
- Muita tutkijoita esim. hyvinvoinnin mittareihin erikoistunut taloustieteilijä Daniel Fujiwara, sekä koulutuksen taloustieteen alalla Daniel Münich ja George Psacharopoulos
- Fujiwara ja Manninen käyttäneet ns. SROI-mallia (Social Return On Investment), jossa mitataan koettu/saavutettu hyöty, pyritään antamaan hyödyille ja kustannuksille rahalliset arvot, joiden perusteella lasketaan kustannus-hyötysuhde ja tuotto prosentti

Vapaan sivistystyön kaltaisen koulutuksen tuottoja

- Manninen: SROI-mallin perusteella vuoden 2016 esitutkimuksessa arvioidaan, että kansalaisopistojen sosiaalinen tuottavuus on noin 348 %. Yhden euron panostuksen on tällöin arvioitu tuottavan noin 3,4–5,6 € hyödyt. Joensuun seudun kansalaisopiston investoinnin sosiaalisesti tuottavuudeksi puolestaan arvioidaan yksilötasolla 1,3 € ja yhteiskuntatasolla 2,9 €, eli yhteensä 4,2 €.
- Manninen: Kansalaisopisto-opiskelijan keskimääräinen sote-kustannus 464 €, kun puolestaan väestön keskimääräinen kustannus 1049 €
- Fujiwara: osallistumisen yhdelle kurssille arvioitiin tuottavan keskimäärin seuraavien rahallisten arvojen mukaiset hyödyt: vaikutus terveyteen 148 £, työllisyyteen 224 £, sosiaalisiin suhteisiin 658 £ ja vapaaehtoistyöhön 130 £. Vaikutus sosiaalisiin suhteisiin oli siis merkittävin.

Muita tutkimustuloksia

- Manninen (2019): heikommassa lähtötilanteessa olevat hyötyivät vuoden aikana suorittamistaan kursseista eniten
- Fujiwara ym. (2012): osallistumisella tilastollisesti merkitsevä positiivinen vaikutus terveyteen, työllisyyteen, sosiaalisiin suhteisiin ja vapaaehtoistyöhön. Suurin vaikutus kohdistuu terveyteen ja hyvinvointiin
- Åberg (2016): yhteisöllisyys ja uusien asioiden oppiminen kulkevat käsi kädessä
- Zadworna ym. (2023): elinikäisellä oppimisella ja kursseille osallistumisella suuri terveystyötytymistä ennustava rooli, terveystyötytymisellä puolestaan yhteys positiiviseen elämänasenteeseen

Haasteita

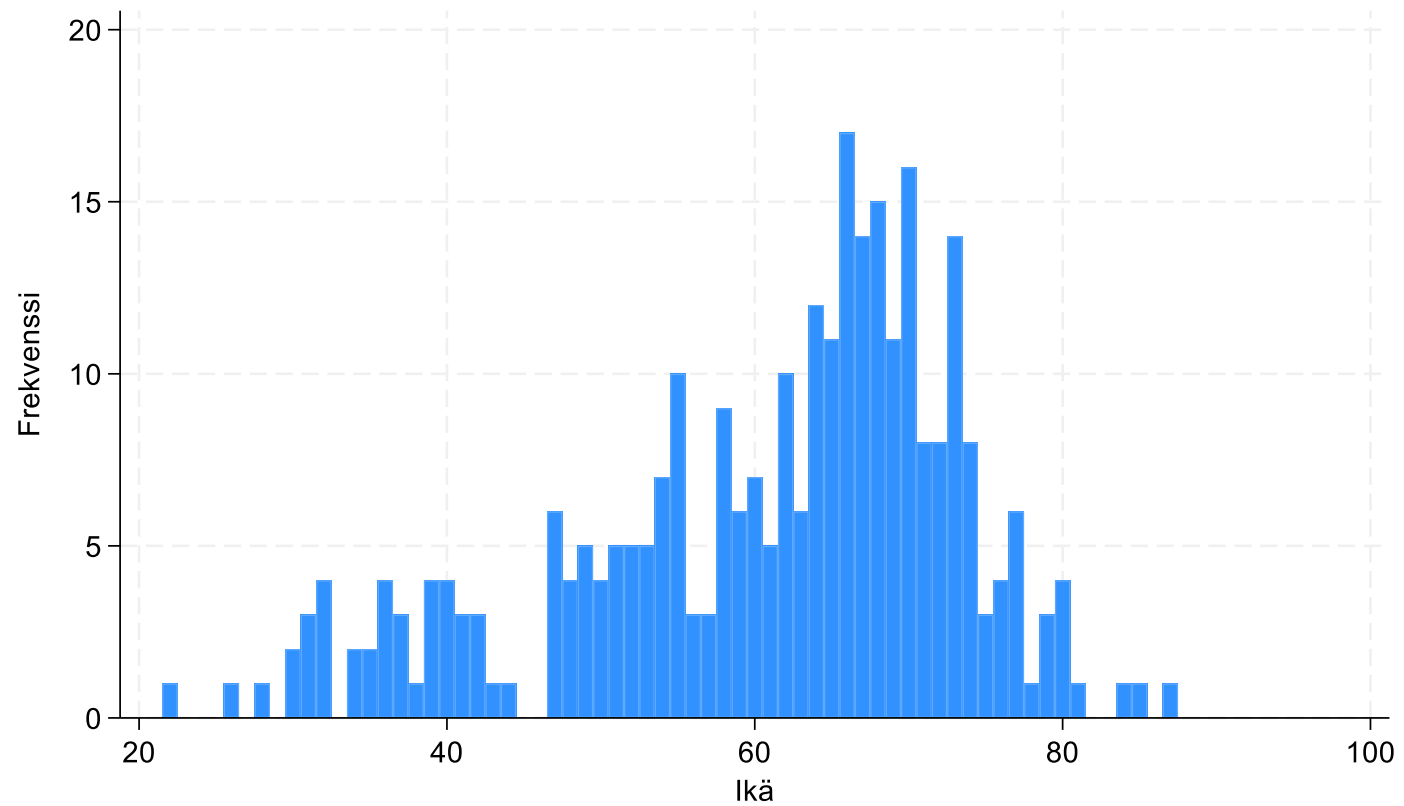
- Syy- seuraussuhteiden tunnistaminen (johtaako osallistuminen parempaan hyvinvointiin vai päinvastoin?)
- Valikoituminen (ketkä lähtökohtaisesti osallistuvat toimintaan, sekä kyselyyn?)
- Mittaamisen vaikeus (objektiivisten ja tarkkojen mittareiden löytäminen haastavaa)
- Epäsuorat vaikutukset (monimutkaista erotella ja mitata miten eri hyödyt vaikuttavat toisiinsa)

Kyselytutkimuksen tuloksia

	Määrä	Prosenttiosuus	Kumulatiivinen prosenttiosuus
Sukupuoli			
Mies	42	14.0	14.0
Nainen	255	85.0	99.0
Muu	3	1.0	100.0
Yhteensä	300	100.0	
Koulutusaste			
Enintään peruskoulu tai vastaava	12	4.0	4.0
Toinen aste	116	38.7	42.7
Alempi korkeakoulututkinto	82	27.3	70.0
Ylempi korkeakoulututkinto	90	30.0	100.0
Yhteensä	300	100.0	
Opisto			
Vanajaveden opisto	126	42.0	42.0
Jokiläänin opisto ja/tai Wahren-opisto	87	29.0	71.0
Valkeakoski-opisto	11	3.7	74.7
Pirkan opisto	5	1.7	76.3
Tampereen seudun työväenopisto & Ahjolan kansalaisopisto	31	10.3	86.7
Muut yhdistelmät kyselyn opistoja	20	6.7	93.3
Muut opistot	8	2.7	96.0
Ei ilmoittanut	12	4.0	100.0
Yhteensä	300	100.0	

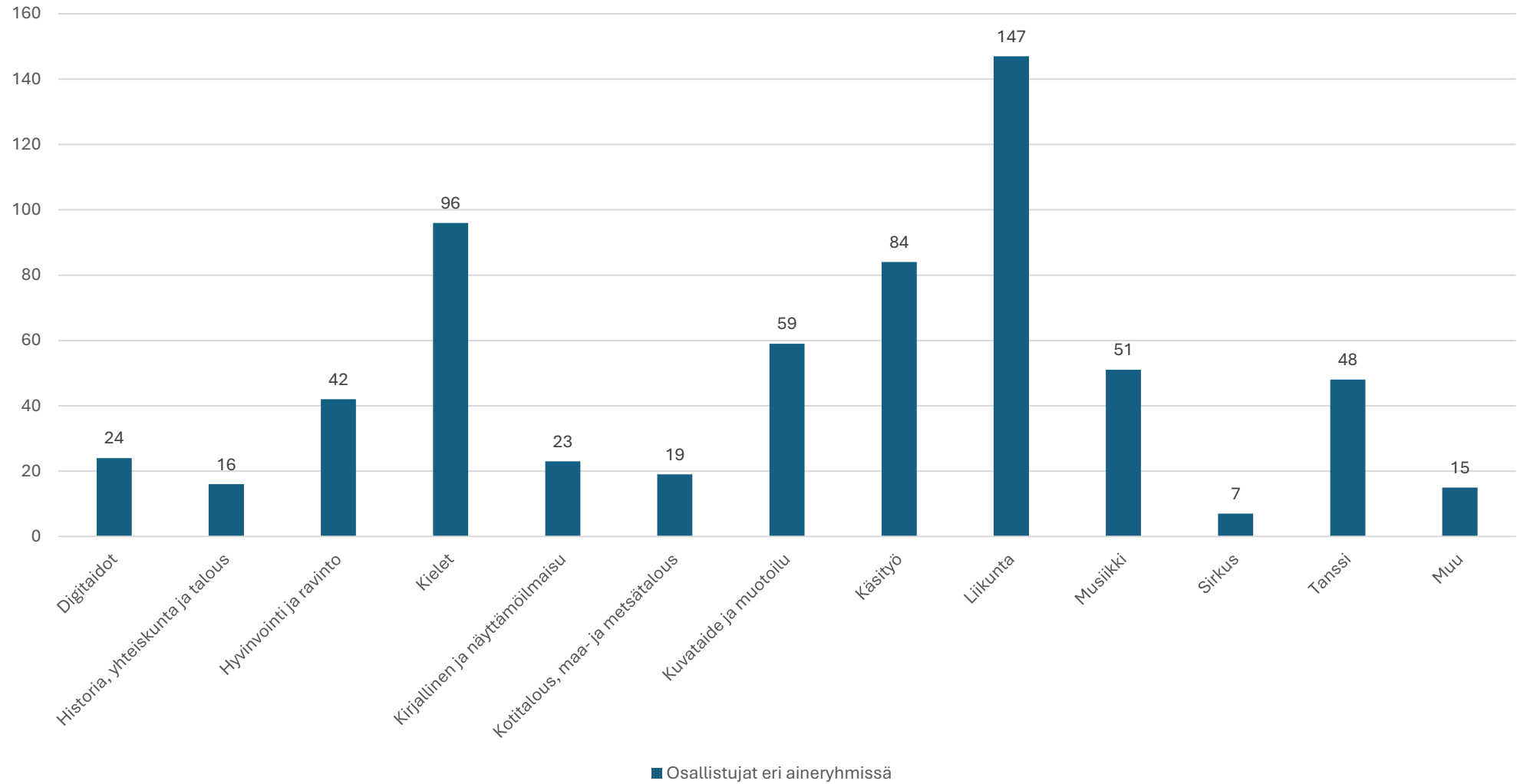
	Määrä	Prosenttiosuus	Kumulatiivinen prosenttiosuus
Pääasiallinen toiminta			
Työssä päätoimisesti	96	32.0	32.0
Yrittäjä tai toiminimi	10	3.3	35.3
Työssä osa-aikaisesti	12	4.0	39.3
Päätoiminen opiskelija	8	2.7	42.0
Kotona (esim. vanhempainvapaa)	3	1.0	43.0
Työtön	5	1.7	44.7
Eläkkeellä (ikä tai työvuodet)	155	51.7	96.3
Työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke	11	3.7	100.0
Yhteensä	300	100.0	

Vastaajien ikäjakauma

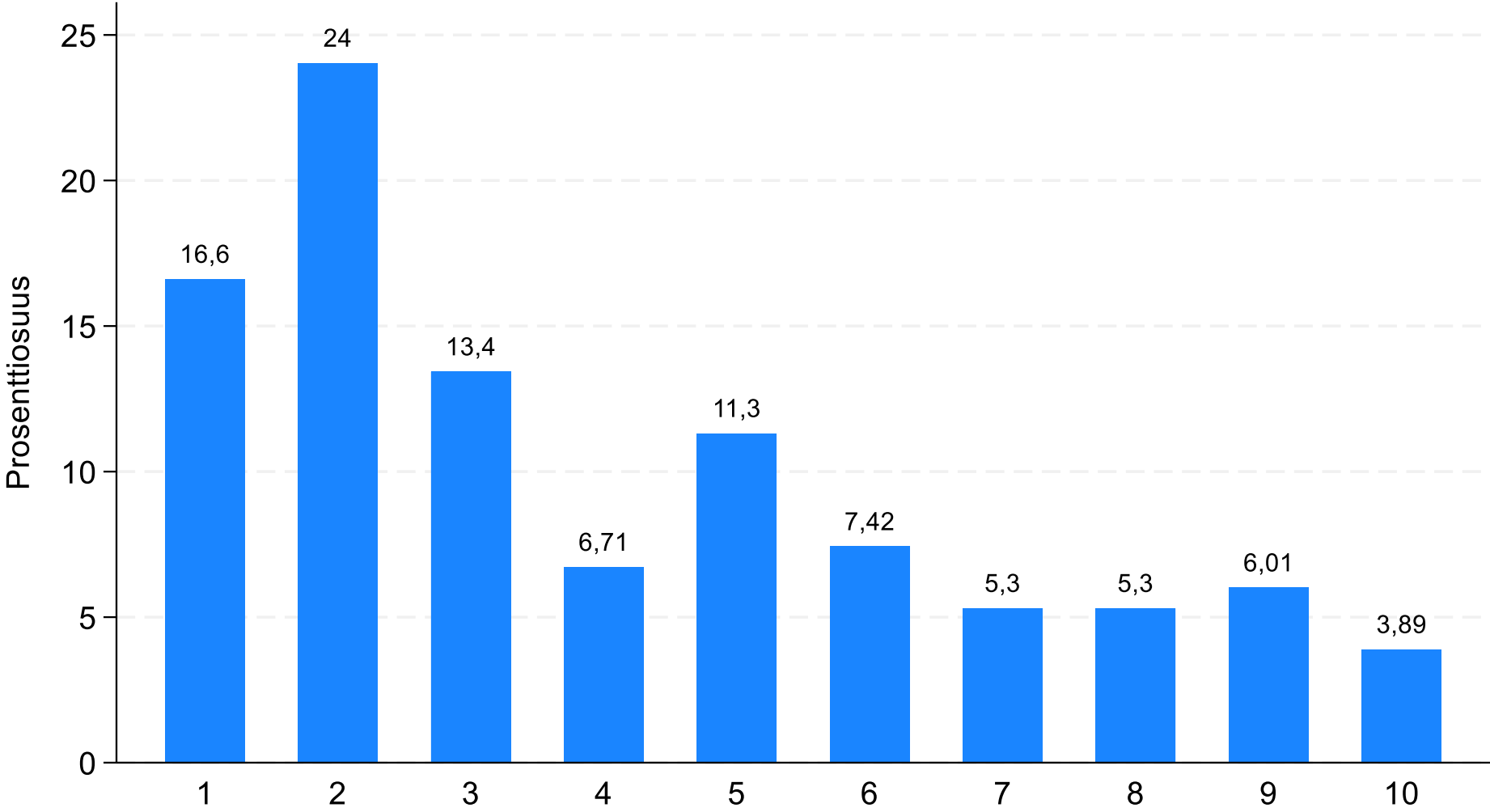

	Määrä	Prosenttiosuus
Aineryhmien määrä		
1	134	44.67
2	72	24.00
3	35	11.67
4	29	9.67
5 tai enemmän	30	10.00
Kurssin pituus		
Pidemmät kurssit	165	55.00
Lyhytkurssit	9	3.00
Molemmat	126	42.00

Osallistujat eri aineryhmissä

Vastaajat väestön tulokymmenyksissä

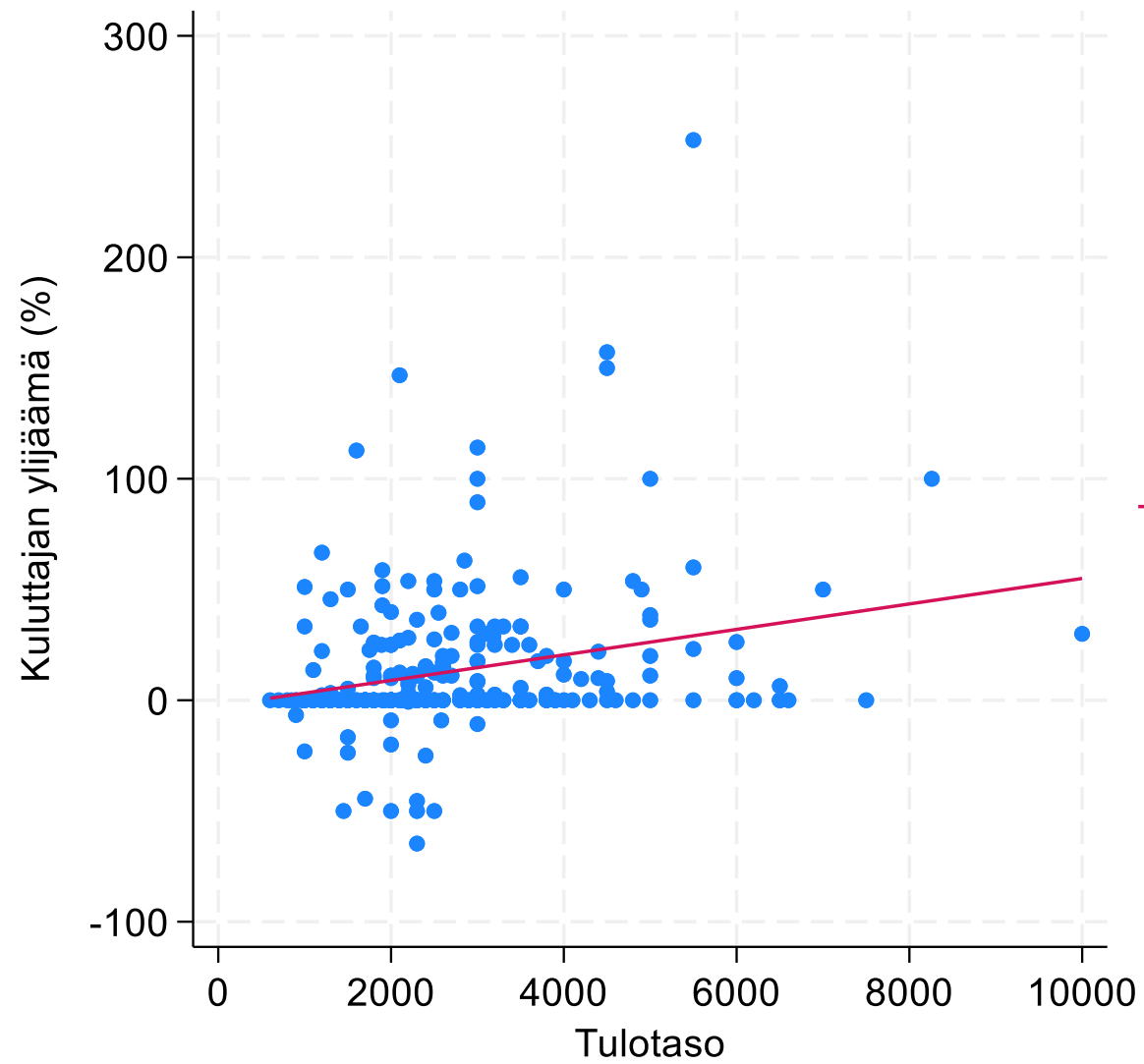
Jos opisto ei tarjoaisi kyseistä toimintaa, löytäisitkö vastaavaa muualta?

Eläkeläisistä 85 % vastasi joko Ei tai En tiedä. Mutta myös työelämässä päätoimisesti olevista 71 % oli sitä mieltä, että korvaavaa toimintaa ei löydy tai ei ole tiedossa.

Pääasiallinen toiminta	Ei	Kyllä	En tiedä	Summa
Työssä päätoimisesti	40	28	28	96
Eläkkeellä	106	25	35	166
Muu	22	9	7	38
Summa	168	62	70	300

Tulotason ja maksuhalukkuuden yhteys

- Seuraavassa kuvassa y-akselilla kuluttajan ylijäämä (prosentteina) ja x-akselilla tulotaso
- Kuluttajan ylijäämällä tarkoitetaan maksuhalukkuuden ja hinnan erotusta, tässä siis tarkoittaa arvioita siitä, miten monta prosenttia kurssihintoja voitaisiin korottaa
- Nollan kodalle piirtyy selkeä viiva havaintoja, suuri osa vastaajista ei olisi valmis korottamaan hintoja
- Pienemmillä tulotasoilla kuluttajan alijäämää, eli ei enää oltaisi valmiita maksamaan sitä mitä joskus on maksettu
- Ne joilla on kuluttajan ylijäämää ovat epäyhtenäinen joukko, yksilöllisiä syitä maksuhalukkuuden vaihtelulle
- Kuluttajan ylijäämä nousee tilastollisesti merkitsevästi tulotason mukaan (punainen regressiosuora havaintojen antama lineaarinen yhteys tulotason ja kuluttajan ylijäämän välillä), mutta tulotaso selittää vain 6,6 % vaihtelusta kuluttajan ylijäämässä

• Kuluttajan ylijäämä (lukuvuosi)
— Sovitetut arvot

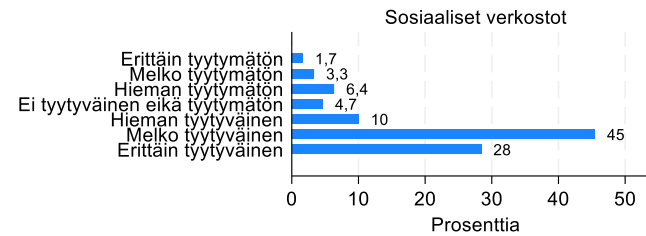
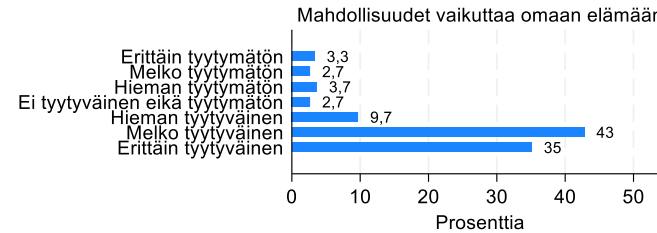
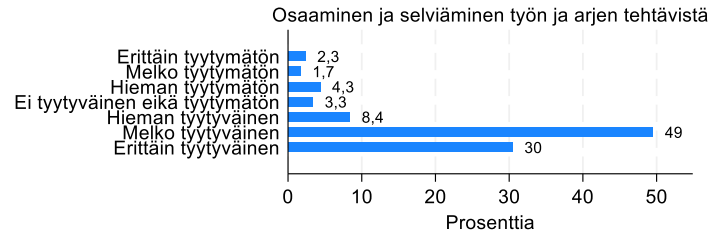
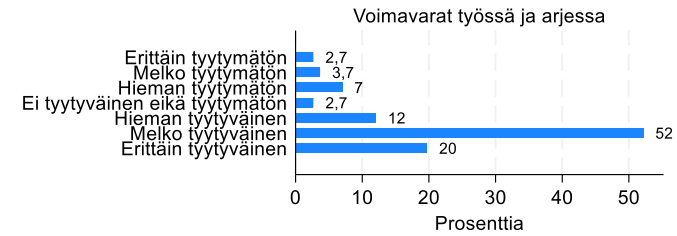
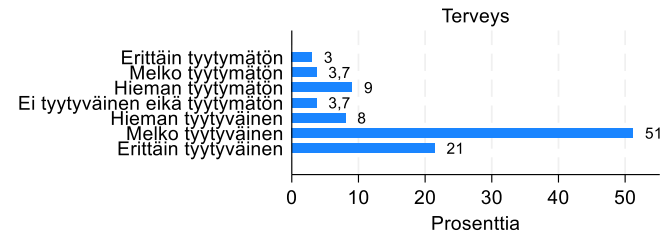

Hyvinvointivaikutukset

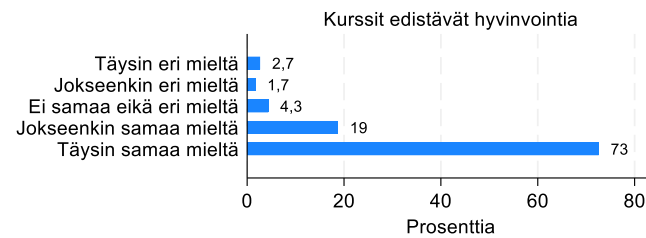
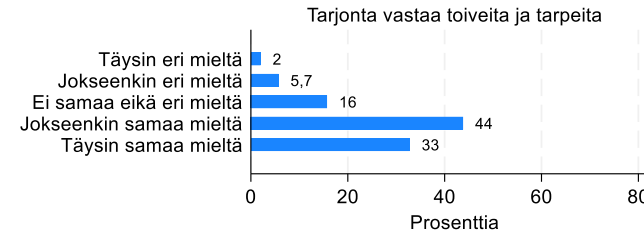
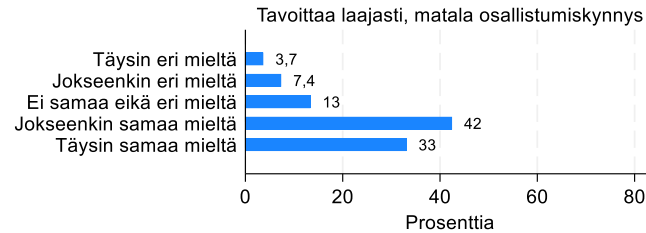
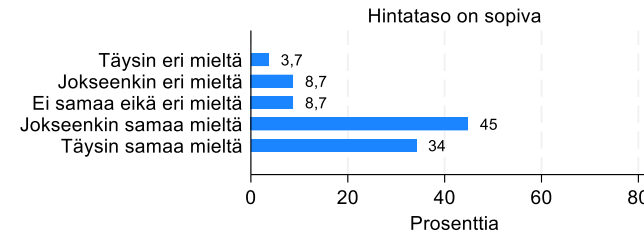
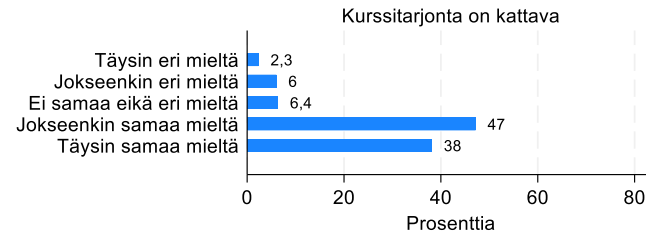
Kyselyssä kysytyissä monivalintakysymyksissä mitattiin opistotoiminnan tuomia hyötyjä, Jyri Mannisen jaottelua mukailten

- Sosiaalinen pääoma
- Identiteettipääoma
- Osaamispääoma
- Terveyspääoma

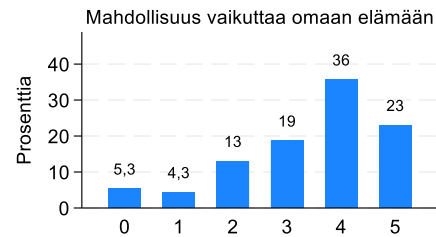
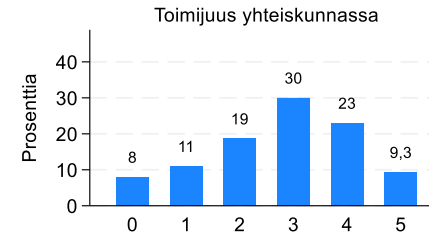
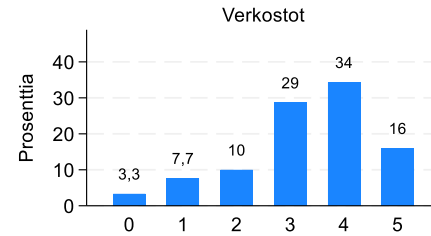
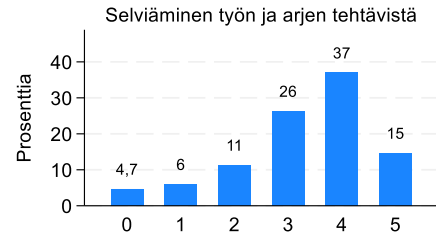
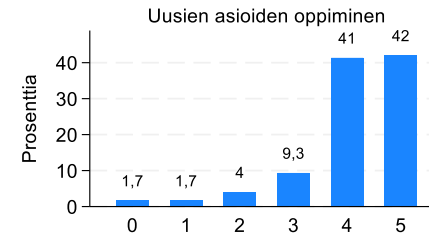
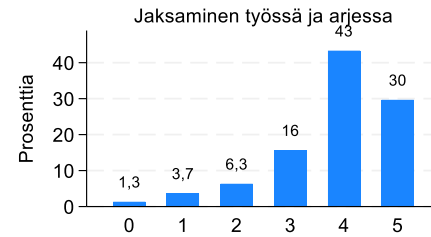
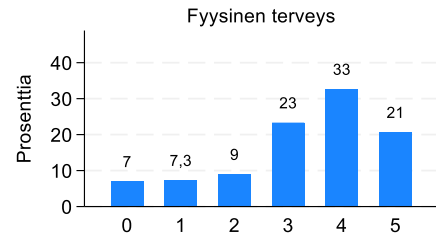
Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin elämässäsi?

Opistotoimintaa koskevat väittämät

Kuinka paljon opistotoiminta edistää seuraavia asioita asteikolla 0-5?

Vertailu tulotason mukaan

- Ei tilastollisesti merkitseviä eroja siinä, miten eri tulotason vastaajat arvioivat opistotoiminnan edistävän asioita
- Hyvinvointivaikutukset kokonaisuutena näyttävät olevan samanlaiset eri tulotasoilla, yksilölliset vaihtelut johtuvat muusta kuin tulotasosta
- Tämä toteuttaa vapaan sivistystyön tavoitetta järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaan sivistystyön sanallista kuvausta

Hyvinvointi

- 21 mainintaa hyvinvoinnista yleisesti tai laaja-alaisesti hieman eri sanoin
- 12 mainintaa fyysisestä hyvinvoinnista ja terveydestä
- 14 mainintaa henkisestä hyvinvoinnista ja mielenterveydestä
- 5 vastausta, joissa toimintaa kuvailtiin sisältöä elämään tuovaksi, hyvän elämän tueksi tai elämää rikastuttavaksi
- 4 vastauksessa mainittiin osallistumisen tuoma ilo
- 3 vastausta, joissa toimintaa kuvailtiin virkistäväksi
- 3 vastauksessa toimintaa kuvailtiin jaksamista tai työssä jaksamista edistäväksi
- 3 vastausta, joissa toimintaa kuvaillaan ennaltaehkäiseväksi terveydenhoidoksi
- 2 mainintaa siitä, että osallistuminen tuo aktiivisuutta elämään
- 2 mainintaa onnistumisen kokemuksista
- 2 mainintaa siitä, että toiminta on henkireikä
- Muita kuvailevia sanoja olivat into, vireys, tieto, piristys, virikkeitä ja mielekästä tekemistä, kuntoutus, pärjääminen, elämänlaatu, toimintakyvyn edistäminen

Vapaan sivistystyön sanallista kuvausta

Verkostot

- 27 mainintaa sosiaalisista verkostoista eri sanoin
- 9 mainintaa syrjäytymisen ehkäisystä
- Sosiaaliin verkostoihin liittyen mainittiin mm. ryhmäytyminen, yhteisöllisyys, muihin tutustuminen, uudet ystävät, yhdessä tekeminen, ihmissuhteet ja vuorovaikutus sekä osallistuminen syynä tavata ihmisiä

Oppiminen

- 14 mainintaa uusien asioiden oppimisesta hieman eri sanoin
- 5 mainintaa sivistyksestä, sisältäen maininnat yleissivistyksestä sekä kansansivistyksestä
- Lisäksi vapaan sivistystyön antamia mahdollisuuksia oppia kuvailtiin seuraavin tavoin, jotka ovat eri vastaajilta: kursseilla voi ottaa mittaa itsestään, haastaa aivoja, saada täydennyskoulutusta ja kehittää itseään. Lisäksi toiminta kannustaa ajattelemaan itsenäisesti

Vapaan sivistystyön sanallista kuvausta

Tarjonnan saatavuus ja monipuolisuus

- 12 mainintaa siitä, että toiminnalla on matala kynnys ja kurssit ovat helposti saatavilla
- 7 mainintaa kurssitarjonnan monipuolisuudesta
- 3 mainintaa yhdenvertaisuudesta
- 2 mainintaa siitä, että toiminta yhdistää yhteiskuntaa ja edistää yhteiskunnan yhtenäisyyttä ja turvallisuutta

Johtopäätöksiä

- Kurssihintojen yläraja on tullut vastaan suurella osalla osallistujia
- Maksuhalukkuudessa epä johdonmukaista yksilöllistä vaihtelua, voisi olla ongelmallista toteuttaa esimerkiksi tulosidonnaista hinnoittelua
- Olemassa olevat eläkeläisalennukset ym. tärkeitä
- Hyvinvointivaikutukset näyttävät samanlaisilta eri tulotasoilla, mutta vastaajajoukko osoittaa toisaalta, että toiminta erityisen tärkeää heikommassa asemassa oleville
- Vastaajat kokivat toiminnan edistävän hyvinvointia monin eri tavoin
- Vapaan sivistystyön palveluita käyttää laaja kirjo väestöä

Erään vastaajan kuvaus vapaasta sivistystyöstä

”Miellän koko vapaan sivistystyön harrastuksenani, en niinkään jotakin yksittäistä kurssia. Koen, että se on jopa merkittävä osa identiteettiäni. Isovanhempani, vanhempani ja muita sukulaisia ovat käyneet opiston kursseilla, ja vapaa sivistystyö on sitäkin kautta muotoutunut vahvaksi osaksi elämänpiiriäni. Vapaa sivistystyö on tarjonnut aina mahdollisuuden harrastaa ja osallistua, riippumatta siitä millainen muu elämäntilanne kulloinkin on ollut.”

Diasarjan lähteitä

- Arbia, G. (2023). *Income Inequality, Redistribution and Economic Growth: Statistical Measures and Empirical Evidences*. 1st ed. Cham: Springer International Publishing AG, 2023. Web.
- Boeri, T. & van. Ours, J.C. (2008). *The Economics of Imperfect Labor Markets*. Princeton: Princeton University Press, 2008. Print.
- Clark, A. E. & D'Ambrosio, C. (2018). *Economic inequality and subjective well-being across the world*. WIDER Working Paper Series wp-2018-170, World Institute for Development Economic Research (UNU-WIDER).
- DellaVigna, S. (2009). Psychology and economics: Evidence from the field. *Journal of Economic Literature*, 47, 315-372.
- Fujiwara, D. (2012). Valuing the Impact of Adult Learning. An analysis of the effect of adult learning on different domains in life. Leicester: NIACE.
- Fujiwara, D., Dylan, P. & Metcalfe, R. (2012). Review and Update of Research into the Wider Benefits of Adult Learning. BIS research paper number 90. London: Department for Business Innovation & Skills.
- Gruber, J. (2010). *Public Finance and Public Policy*. N.p., 2010. Print.
- Manninen, J. (2016). *Suomi nousuun sivistystyöllä? Kansalaisopisto-opiskelun tuottamien hyötyjen taloudellinen merkitys*. Kansalaisopistojen liiton julkaisu 2. Helsinki: Kansalaisopistojen liitto KoL. [2015_kansalaisopisto-opiskelun_hyodyt.pdf](https://kansalaisopisto-opiskelun_hyodyt.pdf) (kansalaisopistojenliitto.fi)
- Manninen, J., Karttunen, A., Meriläinen, M., Jetsu, A. & Vartiainen, A.-K. (2019). Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Kunnallissalan kehittämissäätiön Julkaisu 23. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/julkaisu_hyvinvointia-ja-sosiaalista-paaomaa-kansalaisopiston-hyodyt-osallistujille-kaupungille-ja-alueelle.pdf
- München, D. & Psacharopoulos, G. (2014). *Mechanisms and methods for cost-benefit / cost-effectiveness analysis of specific education programmes*. ENEE Analytical Report No. 19 Prepared for the European Commission. European Expert Network on Economics of Education. [EENEE_AR19.pdf](https://education-economics.org/ENEE_AR19.pdf) (education-economics.org)
- Tuomala, M. (2009). *Julkistalous*. Helsinki: Gaudeamus. Print
- Tuomala, M. (2019). *Markkinat, Valtio & Eriarvoisuus*. Vastapaino. Print
- Tuomala, M. (2016). *Optimal Redistributive Taxation*, Oxford University Press.
- Zadworna, M. & Stetkiewicz-Lewandowicz, A. (2023). “The Relationships between Wisdom, Positive Orientation and Health-Related Behavior in Older Adults.” *Scientific reports* 13.1 (2023): 16724–16724. Web.
- Åberg, P. (2016). “Nonformal Learning and Well-Being among Older Adults: Links between Participation in Swedish Study Circles, Feelings of Well-Being and Social Aspects of Learning.” *Educational gerontology* 42.6 (2016): 411–422. Web.